

УДК 355.457 (477)

Роман Миколайович МІШЕНЮК,
ад'юнкт Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький

СУТНІСТЬ, СТРУКТУРА ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОФІЦЕРІВ УПРАВЛІННЯ ОРГАНАМИ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ

У статті охарактеризовано сутність професійної компетентності офіцерів управління органами охорони державного кордону як інтегрованої професійно важливої властивості, розкрито її компонентний склад, зокрема професійно-особистісний, професійно-змістовий та професійно-діяльнісний компоненти.

Ключові слова: професійна компетентність, професійно-особистісний, професійно-змістовий та професійно-діяльнісний компоненти, офіцери управління.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Специфічні умови прикордонної служби, що характеризуються високим рівнем відповідальності, обмеженим часом на прийняття рішень, висувають особливі вимоги до необхідного рівня професійної компетентності офіцерів управління органами охорони державного кордону. Крім того, складний і динамічний характер сучасної оперативно-службової діяльності, використання при цьому новітніх інформаційних технологій, зразків озброєння й військової техніки обумовлюють об'єктивну потребу в удосконаленні системи фахової підготовки офіцерів.

Нормативно-правові документи, які регламентують військову освіту, також передбачають реформування її змісту у фахівців з охорони і захисту державного кордону. Йдеться про орієнтацію на інтегровані курси, пошук нових підходів до структурування професійних знань, умінь і навичок, створення передумов для розвитку професійної компетентності офіцерів-прикордонників. У свою чергу в інших документах, що регламентують професійну підготовку персоналу у Державній прикордонній службі України (далі – ДПСУ), визначено, що офіцери повинні уміти приймати самостійні та нестандартні рішення, здійснювати аналіз, планування та контроль оперативно-службової діяльності, організовувати прикордонну службу в різних умовах, використовуючи при цьому як традиційні, так й інноваційні засоби і методи охорони кордону. Отже, офіцер повинен мати високий рівень професійної компетентності, яка інтегрує професійні теоретичні знання, практичні уміння, навички, професійно-особистісні цінності та якості, забезпечує кваліфіковану управлінську діяльність і свідомий вибір моделей поведінки в різних умовах оперативно-службової діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення зазначеної проблеми та на які опирається автор. Дослідники на сьогодні не завжди однозначно визначають сутність та структуру професійної компетентності. На думку Е. Зеєра, професійна компетентність стосується насамперед обсягу знань фахівця і його досвіду, а також уміння актуалізувати накопичені знання, використовуючи їх при виконанні своїх професійних функцій [2]. Е. Зеєр основними структурними компонентами професійної компетентності називає соціально-правову компетентність, спеціальну компетентність, персональну компетентність, а також аутокомпетентність.

У рамках своєї концепції А. Маркова професійну компетентність розкриває як комбінацію психічних якостей, як психічний стан, що дозволяє діяти відповідально й самостійно. У структурі професійної компетентності дослідниця виокремлює спеціальну, соціальну, особистісну й індивідуальні види [11, с. 7].

У праці “Професіоналізм особистості викладача й майстра виробничого навчання” Н. Кузьміна на матеріалі педагогічної діяльності роз-

глядає компетентність як властивість особистості. На думку Н. Кузьміної, професійно-педагогічна компетентність містить п'ять елементів або видів компетентності: це спеціальна й професійна компетентність з навчальної дисципліни; методична компетентність щодо способів формування знань, умінь учнів; соціально-психологічна компетентність щодо процесів спілкування; диференційно-психологічна компетентність щодо мотивів, здатностей учнів, аутопсихологічна компетентність, що стосується знань про переваги й недоліки власної діяльності й особистості [5, с. 90].

Учений В. Свистун розглядає професійну компетентність у контексті підготовленості. На його думку, професійна компетентність – це теоретична, практична та психологічна види підготовленості особистості фахівця до професійної діяльності, що виявляється в його творчій здатності та всебічній (особистісній, професійній, психологічній) готовності до її ефективного здійснення та досягнення оптимальних результатів [14].

Дослідники Л. Сохань, І. Єрмакова, Г. Несен до структури професійної компетентності, крім професійних знань, умінь і навичок, зараховують професійну позицію, спеціальну предметну компетентність (фаховий рівень), соціально-психологічну, психологічну, методичну компетентність, а також конфліктологічну компетентність [1].

Дослідниця Т. Шаргун також вважає, що професійна компетентність є цілісним комплексом знань, умінь і навичок, психологічних особливостей (якостей), професійних позицій та акмеологічних інваріантів. Дослідниця при цьому додає, що справжній фахівець повинен бути здатний не лише творчо використовувати інформацію, а й уміти самостійно здобувати і застосовувати її у складних і несподіваних ситуаціях [15, с. 6].

На діяльнісний аспект компетентності, уміння фахівця використовувати набуті знання вказує також В. Костенко. Професійною компетентністю вчений називає комплексну характеристику людини, що виявляється в конкретній професійній діяльності та охоплює знання, уміння, навички, здібності, досвід, мотивацію і особистісні властивості. В. Костенко в структурі професійної компетентності виокремлює п'ять взаємопов'язаних компонентів: цілемотиваційний, змістовий, предметно-практичний, особистісний і рефлексивний [4].

Учений О. Луцький вважає, що управлінську компетентність керівних кадрів Державної прикордонної служби України слід розглядати як комплекс професійно-управлінських знань, умінь і навичок, професійно значущих та особистісних якостей фахівців-управлінців, вияв єдності їх професійної та загальної культури; інтегративну характеристику, що визначає їх здатність успішно виконувати управлінську діяльність. До структури управлінської компетентності дослідник зараховує мотиваційний, когнітивний, емоційно-вольовий, операційно-діяльнісний та особистісний (суб'єктний) компоненти, які тісно пов'язані з основними структурними елементами управлінського процесу [8, с. 53].

Отже, аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчує, що загалом поняття “професійна компетентність” автори розглядають як індивідуальну характеристику ступеня відповідності вимогам професії. Учені звертають увагу на різні аспекти професійної компетентності: уміння аналізувати накопичені знання й уміти їх використовувати в практичній діяльності, професіоналізм, професійні якості особистості, зрілість людини в професійній діяльності, досвід. Більша частина вчених при розгляді поняття професійної компетентності веде мову не тільки про набір знань і вмінь, які є ядром компетентності, але й про важливість професійного досвіду, професійно значимих особистісних якостей, ціннісних орієнтацій, а також уміння творчо використовувати набуті знання.

Метою статті є дослідження сутності, структури та особливостей змісту професійної компетентності офіцерів управління органами охорони державного кордону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Урахування напрацювань вчених з проблем професійної компетентності наукових праць дозволяє стверджувати, що своєрідними рольовими характеристиками, ключовими категоріями, структурними компонентами при характеристиці сутності поняття “професійна компетентність” вчені використовують знання, уміння, навички, стверджуючи, що від їх ступеня розвитку залежить якість професійної діяльності. З урахуванням досліджень вчених (Е. Зеєр, О. Луцький, Т. Шаргун та ін.) ми у структурі професійної компетентності офіцерів управління органами охорони державного кордону виокремлюємо професійно-особистісний, професійно-змістовий та

професійно-діяльнісний компоненти, вважаючи, що наповнення змістом структурних компонентів відбувається варіативно, залежно від професії або виду діяльності суб'єкта. Далі охарактеризуємо їх більш детально.

Виділення професійно-особистісного компонента професійної компетентності обумовлене необхідністю врахування особистісної спрямованості офіцерів, системи їх ціннісних орієнтацій, а також мотивів, які спонукають їх до підвищення професійної компетентності. У цьому випадку слід вказати на важливе значення професійної спрямованості офіцера, його переконаності в потрібності та справедливості своєї праці та ін.

Спрямованість охоплює погляди, переконання, ідеали, потреби, інтереси, особистості її цілі, життєві плани, схильності, установки, мотиви та ін. Це насамперед ідейна спрямованість, яка передбачає визнання цілей і завдань прикордонної служби, намагання на високому рівні вирішувати завдання з охорони кордону. У свою чергу професійна спрямованість – це орієнтація офіцера управління органами охорони державного кордону на правоохоронну діяльність, прагнення стати на захист кордону. Окрім цього, має значення і пізнавальна спрямованість, яка передбачає систематичне підвищення кваліфікації, бажання розширювати й поглиблювати свої знання, постійний пошук нових форм і методів роботи.

Дослідниця Н. Макогончук звертає увагу на важливість для офіцера-прикордонника такої особистісної властивості, як громадськість. Громадянська спрямованість захисника кордону, на думку дослідниці, виявляється, як правило, у відповідному ставленні до України: це любов до Батьківщини, патріотизм, переживання за її долю. Для офіцера-прикордонника найважливішими громадянськими цінностями, підкреслює Н. Макогончук, є патріотизм і служіння Батьківщині. Йдеться насамперед про шанобливе ставлення до держави, влади, до законів країни, загалом до законодавчої сфери держави. Це можна трактувати як розвинену цінність Української держави. Визнання держави як цінності означає шанобливе ставлення до Конституції України, неухильне виконання її положень, ідентифікацію себе як представника Української держави, сформоване почуття гордості за свою державу, небажання змінити підданство [9, с. 51–52].

Окрім цього, професійно-особистісний компонент професійної компетентності офіцера управління органами охорони державного кордону охоплює також професійно важливі особистісні якості. Слід насамперед вказати на таку особистісну якість, як відповідальність та відданість справі охорони державного кордону, що є практичним виявом громадськості офіцера, дієвим підтвердженням його любові до Батьківщини. Щодо цього О. Біньковський, О. Жданенко, Ю. Сердюк та ін. звертають увагу на важливість у діяльності офіцера-прикордонника такої якості, як відданість професійному обов'язку, яка невіддільна від поняття відповідальності. Професійний обов'язок, зазначають дослідники, прикордонника полягає насамперед у сумлінній, старанній і відповідальній праці [6, с. 19]. Також слід зазначити, що офіцера-прикордонника як професіонала повинні характеризувати професійна совість, професійна честь, професійна гідність та професійна справедливість.

Далі, як зазначають С. Максименко та Б. Олексієнко, успішне виконання начальником покладених на нього обов'язків багато в чому зумовлюється його діловими якостями, рівнем професіоналізму, організаторськими здібностями. Йому повинні бути властиві ініціатива та наполегливість у використанні найбільш ефективних методів, форм і прийомів впливу на прикордонників, уміле використання засобів інформування та ін. [10, с. 53].

Військовий педагог В. Іванов підкреслює, що організаторські здібності – це уміння об'єднувати людей у діяльності, спрямованій на вирішення завдань, уміння спонукати їх до добросовісної роботи. Щоб бути хорошим організатором, на думку вченого, потрібно розуміти психологію інших людей, уміти допомагати підлеглим знайти практичне застосування своїх сил, мати психологічний такт, що виражається в умінні знайти підхід до людей, тобто вибирати правильний тон і спосіб відносин з підлеглими, психологічно виправданий виховний та управлінський вплив [3, с. 144–145].

Учений А. Маклаков вважає, що справжньому авторитетному військовому керівнику мають бути властиві такі риси: принциповість, високий рівень професійної підготовленості, глибокі знання свого фаху, любов до своєї професії, чесність, працьовитість, працелюбство, скром-

ність, гарні організаторські здібності, ділові якості, уміння підтримувати все нове та передове, виконавча дисципліна, цілеспрямованість, ініціативність, витримка, наполегливість, сміливість, уміння долати труднощі, висока вимогливість у поєднанні із турботою, справедливістю та повагою до людської гідності, відсутність дратівливості, запальності, погорди [13, с. 237].

З огляду на це до професійно важливих якостей офіцера-прикордонника, що необхідні для виконання завдань професійної діяльності, на нашу думку, слід насамперед віднести такі, як відданість справі, відповідальність, упевненість у собі, оптимізм, психологічна стійкість, сила волі, організованість, наполегливість, працьовитість, здатність до тривалої розумової й фізичної напруги та ін.

Наступним важливим компонентом професійної компетентності офіцера управління органами охорони державного кордону є професійно-змістовий, який охоплює сукупність професійних знань, тобто об'єктивно необхідних відомостей у сфері охорони державного кордону. Це обумовлено тим, що охорона державного кордону є складною, суспільно відповідальною справою, яка потребує системної серйозної теоретичної підготовки.

Насамперед мають значення знання законодавчого забезпечення діяльності ДПСУ. Знання права необхідне для кваліфікованого застосування юридичних знань і умінь, воно охоплює знання про нормативно-правові акти України, які регламентують встановлення режиму і статусу державного кордону та прикордонних територій, нормативно-правову базу щодо охорони державного кордону прикордонним загоном при ускладненні обстановки. Загалом опираючись на знання національної і міжнародно-правової регламентації статусу державного кордону та вирішення територіальних питань, сутності та змісту міжнародно-правових проблем охорони кордонів, політико-географічних проблем прикордонної діяльності, знання Концепції (основ державної політики) національної безпеки України, офіцер-прикордонник повинен уміло відстоювати та захищати її інтереси на державному кордоні. Саме ці знання дозволяють йому будувати свою роботу та організувати діяльність підлеглих в руслі втілення в життя концепції правової держави.

Далі слід вказати на важливість знання тактики прикордонної служби, організації охорони державного кордону, військової справи, зброї та техніки. Йдеться насамперед про знання принципів охорони державного кордону на ділянці прикордонного загону (відділу прикордонної служби), порядку організації оперативно-службової діяльності з урахуванням конкретної (прогнозованої) обстановки на основі комплексного використання різнорідних сил та засобів, напрямів, шляхів та методів організації оперативно-службової діяльності при ускладненні обстановки на ділянці органу охорони державного кордону, основ проведення спеціальних заходів щодо пошуку правопорушників, організації охорони державного кордону в різних фізико-географічних умовах, організації оперативно-службової діяльності при ускладненні обстановки та ін.

Окрім цього, мають значення знання щодо організації повсякденної діяльності, згуртування прикордонного колективу, знання з психології та педагогіки. Офіцер управління органами охорони державного кордону, незалежно від посади, повинен володіти ґрунтовними знаннями про педагогічні закономірності, принципи, засоби і методи впливу на підлеглих, знати їх вікові, індивідуальні та типологічні особливості, характерні вияви в повсякденних та екстремальних ситуаціях, знати ефективні засоби педагогічного та управлінського впливу.

Важливо також, щоб офіцер знав сучасні системи (методи) керівництва при управлінні підпорядкованими колективами, особливості підготовки персоналу і управління ним, правила розробки основних документів щодо планування підготовки персоналу, порядок проведення заходів підтримання високої бойової готовності та готовності до виконання професійних завдань, специфіку організації роботи щодо згуртування підрозділів органів охорони кордону з урахуванням оперативно-службових завдань, методи формування у підпорядкованого персоналу високих морально-психологічних якостей, психологічної стійкості, професійної придатності до виконання спеціальних оперативно-службових завдань та ін. [3].

Загалом можна стверджувати, що теоретична підготовка охоплює фахову (спеціальну), соціально-правову (правову) та психолого-педагогічну підготовку. Справжнім офіцером – професіоналом може бути тіль-

ки та людина, яка здобула ґрунтовну загальну освіту і володіє при цьому достатніми знаннями з широкого спектра наук.

У свою чергу професійно-діяльнісний компонент професійної компетентності офіцера управління органами охорони державного кордону передбачає наявність відповідних навичок та умінь. Професійні уміння – це певні дії, що їх використовує особистість при виконанні професійних обов'язків і функцій, а професійні навички – це здатність особистості виконувати професійні дії, конкретні функції. Урахування особливостей професійної діяльності офіцера управління органами охорони державного кордону дозволяє вести мову про важливість насамперед таких управлінських умінь, як уміння організовувати надійну охорону державного кордону з урахуванням конкретної (прогнозованої) обстановки; уміння організовувати оперативно-службову діяльність, уміння проводити заходи щодо організації посиленої охорони державного кордону та заходи щодо організації оперативно-службової діяльності при ускладненні обстановки на ділянці органу охорони державного кордону та ін. Важливе значення мають також уміння підтримувати постійну готовність відділу прикордонної служби до дій та уміння ефективно управляти силами і засобами при виконанні персоналом поставлених завдань.

Окремо слід вказати на такі важливі організаторські уміння, як уміння забезпечувати координацію та взаємодію прикордонних підрозділів, уміння планувати час, здійснювати аналіз та оцінку результатів діяльності з охорони державного кордону, уміння приймати рішення, уміння брати на себе відповідальність, уміння визначати мету й організувати підлеглих на її досягнення, здатність адекватно впливати на поведінку та вчинки підлеглих, уміння вести їх за собою силою переконання та свого авторитету.

У свою чергу важливість комунікативних умінь офіцера обумовлена тим, що його професія належить до типу “людина-людина”, що передбачає велику вагу спілкування та взаємодії. Йдеться про те, що офіцеру управління органами охорони державного кордону як керівнику, як фахівцю правоохоронної сфери за родом своєї діяльності доводиться часто наказувати, пояснювати, доводити, переконувати. Комунікативні уміння у наш час є важливою складовою професіоналізму офіцера ДПСУ, тому

що він є “професійним комунікантом”, тобто активно використовує спеціальні прийоми впливу на людей, що дозволяють йому досягти управлінської мети з меншими часовими та енергетичними втратами. У цьому випадку очевидним є те, що чим вищим буде рівень міжособистісного спілкування офіцера, тим ефективніше він зможе вирішувати багато професійних завдань з охорони державного кордону.

Ще одним важливим елементом професійно-діяльнісного компонента професійної компетентності офіцера управління органами охорони державного кордону є його інтелектуально-пізнавальні уміння. Йдеться про уміння офіцера правильно фіксувати та опрацьовувати інформацію, уміння давати об'єктивну оцінку ситуації на основі наданої інформації, уміння вибирати інформацію, необхідну для вирішення поставленого завдання та ін. М. Литвин щодо цього звертає увагу на те, що “сфера охорони кордону є надзвичайно динамічною, комплексною. Вона потребує постійного вдосконалення взаємодії суб'єктів інтегрованого управління кордонами, що можливе тільки за високої ефективності інформаційно-аналітичної діяльності” [7, с. 204].

Як зазначають Є. Орлов та В. Залож, уся інформація, що надходить в органи управління Держприкордонслужби, оформляється у вигляді прогнозів, пропозицій і використовується в процесі прийняття управлінських рішень. У результаті виробляються директиви, накази, розпорядження, вказівки, плани оперативно-службових дій, а в необхідних випадках – направляються записки в інші інстанції [12, с. 24]. Дослідники роблять висновок, що саме у результаті інформаційно-аналітичної роботи офіцер одержує інформацію, необхідну для обґрунтування і прийняття управлінських рішень у сфері охорони державного кордону [12, с. 24–25]. На основі цього можна стверджувати, що для офіцера управління органами охорони державного кордону важливе значення має уміння аналізувати військово-політичну обстановку на відповідній ділянці державного кордону, знати політико-географічні проблеми прикордонної діяльності, визначати фактори загрози національної безпеки. Загалом уміння працювати з інформацією дозволяє офіцеру ефективно застосовувати сучасну методологію щодо обґрунтування управлінських

рішень і вибору стратегії професійної діяльності з урахуванням загальнолюдських цінностей, а також суспільних та державних інтересів.

Окрім цього, ще одним важливим умінням слід назвати вміння офіцера аналізувати свою професійну діяльність. Ці уміння важливі для активізації процесу розвитку та саморозвитку. Насамперед має значення самоусвідомлення офіцером своїх потреб, інтересів, прагнень, ціннісних орієнтацій, соціальних ролей та мотивів професійної діяльності, а також оцінка своїх професійних можливостей, себе як професіонала для вироблення власного індивідуального стилю діяльності. У цьому контексті важливим є те, що від особливостей самооцінки професійно значущих якостей, яка функціонує як компонент професійної самосвідомості та є проєкцією еталона професіоналізму, суттєво залежить рівень професійної компетентності офіцера [3, с. 128].

Має значення також готовність та здатність офіцера до цілеспрямованої роботи з особистісно-професійного розвитку (аутопсихологічні вміння). Основою її є поінформованість особистості про свої сильні та слабкі сторони, про способи професійного самовдосконалення, про те, що і як треба зробити, щоб підвищити рівень своєї професійної компетентності. Мають значення такі властивості особистості, які дозволяють спрямувати її активність на самопізнання, адекватну самооцінку, самоконтроль та самокорекцію. В. Іванов щодо цього підкреслює, що командирські якості офіцера формуються в праці, через долання труднощів військової служби, постійну роботу офіцера над подоланням своїх недоліків та розвитком своїх здібностей [3, с. 125–126].

Висновки. Аналіз педагогічних досліджень дозволяє стверджувати, що професійна компетентність офіцера управління органами охорони державного кордону є інтегративною професійно важливою властивістю, яка охоплює сукупність особистісних якостей, знань з різних сфер професійної діяльності, необхідні уміння й навички та дозволяє відповідально, самостійно та ефективно виконувати завдання з охорони державного кордону. Структурними елементами професійної компетентності офіцерів управління органами охорони державного кордону є професійно-особистісний, професійно-змістовий та професійно-діяльнісний компоненти.

Перспективами подальших розвідок у цьому напрямку є дослідження критеріїв, показників і рівнів розвиненості професійної компетентності офіцерів управління органами охорони державного кордону.

Список використаної літератури

1. Життєва компетентність особистості : науково-методичний посібник / за ред. Л. В. Сохань, І. Г. Єрмакова, Г. М. Несен. – К. : Богдана, 2003. – 520 с.
2. Зеер Э. Ф. Компетентностный подход к образованию [Электронный ресурс] / Э. Ф. Зеер. – Режим доступа : // <http://www.urogo.ru/>
3. Иванов В. П. Формирование личности офицера / В. П. Иванов. – М. : Воениздат, 1986. – 160 с.
4. Костенко В. А. Формування професійної компетентності молодшого начальницького складу кримінально-виконавчих установ : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / В. А. Костенко. – К., 2008. – 302 с.
5. Кузьмина Н. В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения / Н. В. Кузьмина. – М. : Высшая школа, 1990. – 119 с.
6. Більковський О. А. Культура прикордонного контролю в пунктах пропуску через державний кордон України : навч. посіб. / О. А. Більковський, О. А. Жданенко, Ю. І. Сердюк та ін. – Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2010. – 142 с.
7. Литвин М. М. Інтегроване управління кордонами : підручник / М. М. Литвин. – Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2012. – 416 с.
8. Луцький О. Л. Розвиток управлінської компетентності керівних кадрів Державної прикордонної служби України у процесі фахової підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / О. Л. Луцький. – Хмельницький, 2013. – 299 с.
9. Макогончук Н. В. Формування громадянської компетентності у майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі вивчення дисциплін соціально-гуманітарного циклу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Н. В. Макогончук. – Хмельницький, 2013. – 244 с.
10. Максименко С. Д. Морально-психологічне забезпечення службової діяльності прикордонних військ України : підручник / С. Д. Максименко, Б. М. Олексієнко. – Хмельницький : Видавництво НАПВУ, 2001. – 448 с.
11. Маркова А. К. Психология профессионализма / А. К. Маркова. – М. : Просвещение, 1996. – 312 с.
12. Орлов Є. В. Наукові основи правління : курс лекцій / Є. В. Орлов, В. В. Залож, В. С. Кушнір. – 2-ге вид., перероб. та доповн. – Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2011. – 150 с.

13. Психология и педагогика. Военная психология : учеб. для вузов / под ред. А. Г. Маклакова. – СПб. : Питер, 2005. – 464 с.

14. Свистун В. І. Підготовка майбутніх фахівців аграрної галузі до управлінської діяльності : монографія / В. І. Свистун. – К. : Науково-методичний центр аграрної освіти, 2006. – 34 с.

15. Шаргун Т. О. Формування професійної компетентності у майбутніх фахівців залізничного транспорту у процесі професійної підготовки : дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Т. О. Шаргун. – Л., 2006. – 219 с.

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор Діденко О. В.

Стаття надійшла до редакції 23.10.2014.

Мишенюк Р. М. Сущность, структура и особенности содержания профессиональной компетентности офицеров управления органами охраны государственной границы

В статье охарактеризована сущность профессиональной компетентности офицеров управления органами охраны государственной границы как интегрированного профессионально важного свойства, раскрыто его компонентный состав, в частности профессионально-личностный, профессионально-содержательный и профессионально-деятельностный компоненты.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, профессионально-личностный, профессионально-содержательный и профессионально-деятельностный компоненты, офицеры управления.

Misheniuk R. M. Essence, structure and peculiarities of contents of border guard staff officers' professional competence.

The article reveals the structure of border guard staff officers' professional competence, including professional and personal, professional and contentive, professional and pragmatic components.

According to the author, highlighting professional and personal component of professional competence is necessary due to the need of considering personal orientation of officers, their system of values and motivations that encourage them to improve their professional competence. In this context, the researcher analyzes important components of professional and personal component,

especially professionally important qualities of border guard officer required in the line of duty.

Another important component of professional competence of border guard staff officer is professional and extensive one, which includes professional knowledge that is objectively necessary information in the sphere of state border protection. This is stipulated by the fact that the protection of the state border is a complex and socially responsible activity that requires serious systemic theoretical training, knowledge of the legal framework of the SBGSU functioning, tactics of border service, practical activities aimed at state border protection, knowledge of military science, weapons and equipment.

According to the author, professional and pragmatic component of professional competence of border guard staff officer, in its turn, requires relevant skills and abilities. Considering the peculiarities of professional activity of border guard staff officer has enabled the author to specify the following specific skills: managerial, organizational, communicational, intellectual and cognitive ones.

In general, the author defines professional competence of border guard staff officers as integrated, professionally important feature that includes a set of personal qualities, knowledge in different areas of professional activity, as well as necessary skills and abilities that allow responsible, independent and effective performing of border protection tasks.

Keywords: *professional competence, professional and personal, vocational and professional contents and activity components.*